

پیشگفتار

با بررسی متون و منابع علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی به این عبارات که مضامین مشابهی دارند برمی‌خوریم: "جایگاه فعلی کتابداری و اطلاع‌رسانی در جامعه علمی کشور، شایسته کارشناسان این رشته نیست و لازم است تا فعالان این رشته با مدیریت "تغییرات" ناشی از فناوری‌های نوین و همگام شدن با تحولات جاری جایگاه حرفه‌ای خویش را ارتقاء دهند (محسنی، ۱۳۸۸).

"تحول در فناوری اطلاعات نه تنها دانشکده‌های کتابداری را در جوامع فراصنعتی تحت تأثیر قرار داده، بلکه کشورهای در حال توسعه نیز از این تأثیر مصون نمانده‌اند. برنامه‌های آموزشی دیگر ماهیت ثابتی ندارند، بلکه برای حفظ تعادل با دگرگونی‌های حادث شده به صورت دائم در حال تحول هستند" (حیاتی، ۱۳۷۷).

"کتابداران و اطلاع‌رسانان برای ادامه حیات در عصر فناوری‌های جدید و ارائه خدمات بهینه و مؤثر در این محیط باید به دانش و مهارت‌های ویژه‌ای مجهز شوند و توانایی شناخت شبکه‌های اطلاعاتی، توانایی جست‌وجو در بانک‌های اطلاعاتی، توانایی استفاده از نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای و ... از جمله این دانش‌ها و مهارت‌هاست. از طرف دیگر، کتابداران باید قبل از ورود به بازار کار این مهارت‌ها را کسب کرده باشند تا هر چه بهتر بتوانند نقش واسطه‌ای خود را میان منابع اطلاعاتی و کاربران ایفا کنند. این وظیفه بر عهده سیستم آموزشی از طریق برنامه‌های درسی مناسب دانشگاه است تا کتابداران و اطلاع‌رسانان را برای ورود به عرصه اطلاعات آماده سازد" (تهوری، ۱۳۸۵).

"در بازنگری برنامه‌های آموزشی [کتابداری و اطلاع‌رسانی] باید دروسی را در نظر گرفت و محتوایی را برای آنها تدوین کرد که توانایی‌هایی از قبیل توانایی شناخت محیط شبکه‌ای و الکترونیکی؛ توانایی بهره‌گیری از فناوری‌های جدید به جای حفظ ابزارهای سنتی؛ توانایی راهبری محیط به جای دنباله روی؛ توانایی استفاده از دانش و ابزارهای نوین برای همخوان سازی حرفه و ... را در دانشجویان ایجاد کنند. در این صورت است که می‌توان انتظار داشت توانمندی‌های مورد انتظار و در نتیجه اعتماد به نفس کافی در دانش‌آموختگان به وجود بیاید. ... محور فعالیت‌ها و برنامه‌های جدید باید در همین راستا باشد تا بتوانیم شاهد یک تحول

کارآمد در آموزش این رشته باشیم. جامعه و بازار کار از دانش‌آموختگان انتظارات عینی و منطقی دارد و این ما هستیم که باید چنین انتظاراتی را با طراحی و ارائه دروس جدید محقق کنیم" (فتاحی، ۱۳۸۷).

با نگاهی به عبارات بالا می‌توان دریافت که برای تداوم و ارتقاء جایگاه حرفه کتابداری و اطلاع‌رسانی ضرورت دارد تا دانشجویان و شاغلان این رشته خود را با جهان در حال "تغییر" هماهنگ نمایند و با افزایش دانش، توانمندی و مجهز شدن به علوم نوین، خود را برای رویارویی با چالش‌های پیش‌رو آماده سازند.

از جمله فن‌آوری‌های نوینی، که کسب توانمندی در زمینه آن - مخصوصاً " برای کسانی که با اطلاعات و مراکز اطلاع‌رسانی سروکار دارند ضروری است، فن‌آوری ارتباطی و شبکه است. در سالیان اخیر استفاده از شبکه‌های کامپیوتری رشد زیادی کرده و وجود آن برای تمامی سازمانها از جمله کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی به یک ضرورت تبدیل شده است. در حالی که فناوری شبکه‌های ارتباطاتی وارد کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی ایران شده اما متأسفانه در سرفصلهای موجود در گروههای آموزشی کتابداری و اطلاع‌رسانی کشور و همچنین سرفصل بازننگری شده جدید در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به این امر مهم و پیش‌بینی واحد درسی مناسب توجهی نشده است. امید است دست‌اندرکاران بازننگری برنامه‌های درسی دوره‌های مختلف کتابداری و اطلاع‌رسانی، مشابه گروه‌های آموزشی "مهندسی فناوری اطلاعات" دروسی را با عنوان "مبانی شبکه‌های کامپیوتری ۱ و ۲" در سرفصلهای جدید پیش‌بینی نموده و به تصویب برسانند.

نگارنده بر اساس چندین سال کار علمی، آموزشی و اجرایی در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی بر این باور است که داشتن توانمندی طراحی و راه‌اندازی شبکه کامپیوتری (باسیم و بی سیم) برای دانشجویان کتابداری و اطلاع‌رسانی و کارکنان کتابخانه‌ها یک امتیاز و ضرورت محسوب می‌شود و کتاب حاضر در راستای آموزش و ارائه این توانمندی تالیف شده است. تالیف این کتاب حاصل سالها مطالعه و نیز تدریس دروس مبانی کامپیوتر و برنامه‌نویسی، طراحی وب سایت و مبانی شبکه‌های کامپیوتری در دانشگاه‌های تبریز و همچنین سالها تجربه مدیریت کتابخانه مرکزی، مدیریت شبکه کتابخانه و راه‌اندازی سایت کامپیوتر و اینترنت دانشکده می‌باشد.

در نگارش این کتاب تلاش بسیاری شده تا ضمن ارائه کاری عاری از نقص و خطا، مطالب فنی و تخصصی در ساده‌ترین شکل ممکن بیان شوند تا دانشجویان کتابداری و اطلاع‌رسانی، فناوری اطلاعات (IT) و کارکنان کتابخانه‌ها و مراکز کامپیوتر بتوانند به سهولت از این اثر استفاده نمایند. با مطالعه این کتاب قادر خواهید بود شبکه کامپیوتری کتابخانه و مرکز کامپیوتر محل خدمت خود را مدیریت نمایید، شبکه‌ای موسوم به Workgroup و Domain را در محیط ویندوز (XP, Server 2003 & Server 2008) ایجاد نمایید، خط ارتباطی اینترنت را

میان کاربران به اشتراک بگذارید، سرور DNS، DHCP، WEB و FTP راه‌اندازی نمایید و همچنین با کلیات شبکه‌های بی‌سیم آشنا شوید. لازم به ذکر است که برای استفاده بهتر از کتاب حاضر، آشنایی مقدماتی با مباحث مبانی کامپیوتر و محیط سیستم عامل ویندوز ضرورت خواهد داشت.

بر خود وظیفه می‌دانم از مدیر محترم نشر کتابدار آقای حمید محسنی به خاطر زحمات با ارزش، دقت نظر و انتشار کتاب حاضر قدردانی نمایم. آقای مهندس یعقوب هاشمی، مدرس محترم دروس "Active Directory 2008" و "Windows Server 2008" در مجتمع فنی دیباگران (شعبه تبریز) به خاطر ارائه نکات ارزنده فنی و تخصصی شایسته تشکر می‌باشند. آقایان مهندس مهدی ابوالفضلی، فیروز شجاعی، مهدی برازنده و مجید فتاح زاده افراد دیگری بودند که به نحوی در تکمیل مباحث فنی و تدوین این اثر مشارکت و همکاری داشتند، لازم می‌دانم از این عزیزان نیز تشکر نمایم. همچنین جا دارد از خانم نسرين حاجی علی به خاطر همکاری و راهنمایی ایشان در صفحه‌آرایی کتاب قدردانی نمایم.

رحیم شهبازی

زمستان ۱۳۸۸

rshahbaz@hotmail.com